

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 45. De vitatione damni, & nonnullis aliis requisitis ad licitum
matrimonii vsum,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

ad multiplicationem generis humani, & per consequens ad proles generationem certe coniuges in eum finem vententes coniugio, non peccant nisi forte venialiter, vt idem addit nu. 2. cum in prole consistit eorum intentio, quæ licet mala tunc non sit, imperfecta est tamen, nisi ipsa ulterius ad Deum referatur, sicut exposit tertius finis ante propositus: nimirum bonum Sacramenti, seu significatio vnionis Christi cum Ecclesia. Quoad bonum vero fidei, probat: quia cum ex iustitia coniugum teneatur coniugi debitum coniugale reddere, vtens matrimonio in eum finem, non modo peccat, sed facit opus virtutis.

Circa eundem tertium finem, idem author *ibid.* nu. 14. & 15. notat vsum matrimonij ad eam significationem relatum, vacare quidem culpâ si intentione vententium, is includat bona proles & fidei: sed si eadem excludat esse veniale, tanquã deficiens in perfectione finis. Sacramentum enim matrimonij est, tum signum rei sacræ, & ita pro fine respicit memoratam significationem, quam coniugum vinculum indissolubile habet: tum etiam signum practicũ, seu relatum ad vsum: qui quidẽ vsum prolem & redditionem debiti coniugalis respicit, tanquam finem, quem si aliquis in eodem vsum excludat à sua intentione, contentus intendere significationem vnionis Christi cum Ecclesia, deficit in perfectione finis. Cuiusmodi defectus non videtur esse malum adeo grande, vt censeri debeat mortale. Aduerte vero idem Sanchez in præcedenti nu. 3. alijs citatis habet, non esse opus in actu ipso coniugali reminisci horum finium, vt in eos illic relatus esse censetur: sed sufficere si à principio coniuges matrimonium inierint ob tales fines, nec in eodem actu habuerint contrariam intentionem.

337. DE QUARTO fine, hoc est sanitate corporis, Sanchez agens *disp.* 10. rationi congruenter docet, nullam culpam esse coniugale debitum petere causa sanitatis corporis, vbi nulum aliud aptum medium inuenitur ad eam instaurandam tuendamve. Esse autem venialem vbi aliud conueniens medium occurrit. Pro cuius doctrinæ priore parte ratio facit: quia talis petitio cum sit licita ob bonum proles, multo magis erit ob necessitatem restaurandæ aut tuendæ propriæ salutis: cui plus quam bono proles, tanquam alieno, quilibet tenetur consulere. Adde intentionem sanitatis non excludere sed includere saltem remote, bona proles & fidei: hoc scilicet nomine, quod vtens bona valetudine sit aptior proli generandæ ac debito reddendo. Pro posteriore quoque parte facit ratio: quia peruersio debiti ordinis, nisi necessitas excuset, mala est, saltem venialiter. Qualis peruersio contingere, quado absque necessitate coniugale debitum petitur causa sanitatis, patet; quia tunc actus suapte natura ordinatus ad bonum speciei, refertur ad bonum indiuidui: ac proinde peccatur ea ratione, quæ si baptisimus institutus ad remissionem peccatorum, suscipiatur intentione recuperandi sanitatem. Cæterum si nulla sit spes proles, sicut tunc cessat ratio peruersionis antedictæ, ita etiam cessat peccatum. Nec item peccatum erit, si debitum petatur intentione sanitatis minus principaliter; intendendo principaliter susceptionem proles cuius extat spes; tunc etiam debitus ordo intentionum seruatur.

Quod vero in casibus illis, in quibus coniugalis debiti petitio ob sanitatem, mala est, redditio similiter mala non sit; ex eo patet, quod circumstantia talem malitiam influens, teneat se tantum ex parte petentis, cuius intentio est indebita: non autem ex parte ipsius petitionis, quæ ob eandem intentionem non desinit esse bona suapte naturâ; ita vt coniugis cui fit, teneatur reddere quod petitur, tanquam debitum ex iustitia: atque adeo peccatũ quod in ea re cernitur, tantum sit ex parte petentis, nullo vero modo ex parte reddentis, quæ est actus iustitiæ: aut ex parte reddentis, debita intentione agentis illud, ad quod tenetur. Videri possunt pro pleniore intelligentia, quæ ab eodem Sanchez late tractantur in eodem lib. 9. *disput.* 6.

338. DE QUINTO fine, qui est vitatio fornicationis, idem est statuendum ac de sanitate corporis: nimirum petitione debiti factam causa talis finis peccato vacare in petente: qui nequit alijs medijs adhibitis, carnis stimulos sedare: peccatum autem esse veniale, si petens possit alio modo incontinentiæ obuiare. Prior pars probatur tum alijs rationibus quas adfert

Sanchez in sequenti *disput.* nona, num. tertio: tum quia lex diuina indulget accessum ad vxorem ob eum finem, dicente Apostolo in priori ad Corinth. cap. 7. Reuertimini in idipsum ne tentet vos Satanas: Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium. Illum igitur exigere non est peccatum, vt nec est prohibitum; prout patet: quia hoc ipso, quod Deus indulget aliquid, id non aduersatur voluntati ipsius, nec censeri debet ab ipso prohibitum continere: offensam diuinam: nisi vitietur aliquã circumstantiã, quam necessitas non excuset. Tunc enim peccatum committi certum est. Atque inde posterior pars probatur. Namque in eo casu absque necessitate, vsui matrimonij finis vltimus indebite constituitur fornicationis vitatio: quæ tantum est finis medius, vt pote ordinatus in bonum fidei vt in vltiore finem. Enimvero talis finium peruersio non est adeo aliena à ratione, vt censeri debeat constituitur mortale. Porro sic peruerse petenti, debitum coniugale reddere non esse peccatum statuti potest eadem ratione, qua statutum est in numero præcedenti, de eadem redditione, facta debitum coniugale petenti principaliter ob corporis sanitatem.

DE SEXTO fine, hoc est, carnali delectatione: inter omnes constat prout Sanchez *disput.* 11. num. 3. restatur, mortaliter peccare coniugem qui ad alterum coniugem suum accedit cum eo excessu intentionis delectandi se, vt paratus sit ad accedendum, etiam si non esset suus. Ratio aperta est: quia talis vere habet animum fornicandi: nec quod is animus conditionalis sit obstat, quin vere sit contra sextum decalogi præceptum. Debet tamen actualis esse idem animus, vt Sanchez aliquot alijs citatis addit, quoniam habitualis (qualis est, nihil de accessu fornicario cogitantis, sic tamen dispositi, vt si alter non esset suus coniugis, nihilominus accederet) non sufficit: quia actibus, non autem habitibus meremur aut demeremur.

Difficultas est autem. An si absque transgressione limitum matrimonij, actus coniugalis exercetur tantum delectationis carnalis gratiã, peccetur. De qua videtur tenendum, in eo peccari quidem ob defectum debiti finis principalis, quem oportet esse bonum propter se expetendum, & qualis non est proposita delectatio, quæ naturæ institutione refertur ad bonum proles, tanquam incitamentum ad vacandum propagationi speciei: sicut delectatio in capiendi cibo, incitamentum est ad vacandum conseruationi indiuidui: ideoque expetenda est tantummodo propter aliud, tanquam medium: non autem propter se, tanquã finis. Non peccari autem mortaliter ex eo intelligitur, quod peruersio illa finis non appareat tantopere aliena à ratione: vt censeri debeat diuinam amicitiam dissoluere, quando est absque transgressione limitum matrimonij: prout censeri potest, quæ sita tantum vitæ vinculi matrimonij, nec amplius procurata, quam natura adiunxerit copulæ coniugali, vt esset incitamentum ad vacandum propagationi humanæ speciei.

Quæ cum ita sint, relinquatur vsum actus coniugalis, solius delectationis gratiã vsurpatum, si non transgrediatur matrimonij limites, esse quidem peccatum, non tamen plusquam veniale. Pro quo auctores plurimos Sanchez citat in sequenti num. 4. præmissis his verbis D. Augustini de bono coniugali cap. 6. tom. 6. Coniugalis concubitus generandi causa non habet culpam: concupiscentiæ vero satandæ, tamen cum coniuge venialem. Vide cap. Vir cum propria 33. quæstio. 4. Addit vero num. 7. aliquot alijs citatis: quæ ratione dictum est in præcedentibus, hic etiam dicendum esse: quod etiam si peccet is qui debitum exigit, ob solam delectationem: coniugem tamen à quo exigitur, posse & debere illud reddere.

CAP. XLV.

De vitiatione damni, ac nonnullis alijs requisitis ad rectum matrimonij vsum.

S V M M A R I V M.

341 Triplex periculum damni, obstat rectitudini vsu matrimonij.

342 Expli-

- 342 Explicatio difficultatis, vtrum licet ad vxorem mensuatam.
- 343 Responso ad argumenta quibus videtur doceri peccatum esse mortale, accedere ad vxorem suam mensuatam.
- 344 Rectus vsus matrimonij requirit, vt petenti coniugi non denegetur, ne quidem tacite; nolendo ei cohabitare.
- 345 Tempus requisitum: & responso ad difficultatem, An culpa sit vti copula coniugali, quo die recipienda est, aut recepta est sacrosancta Eucharistia.
- 346 Responso ad aliam difficultatem, vtrum diebus feriatis sit licita coniugalis copula.
- 347 Solutio dubij, An vsus matrimonij sit licitus tempore furoris aut ebrietatis.
- 348 Quatenus tactus carnales aduersentur recto vsui matrimonij.
- 349 De crimine obstante rectitudini vsus matrimonij.
- 350 De voto obstante rectitudini vsus, ac primo prout obstat precedendo matrimonium.
- 351 De eodem prout obstat sequendo matrimonium, aut ante illius consummationem, aut post eandem.
- 352 Quaedam notanda de voto non petendi coniugale debitum.

bus peccatis luxuria, memoratis in Leuitico, quibus se continentinare non erubuerint iuxta illud de eis dictum in citato cap. 20. vers. 23. Omnia hæc fecerunt & abominatus sum eas: Responso autem ad rationem de damno prolis, hæc est: illud non esse tanti faciendum, vt culpam læthalem constituat, cum raro admodum contingere possit: siquidem ex Aristotele in lib. 1. de generat. animalium cap. 19. rara est eo tempore conceptio fetus. Item tale damnum contingens proli, nõ faciat conditionem ipsius deteriore: quandoquidem melius illi esse cum eodem damno, quam nullo modo esse: vt contingeret si coitus tunc nõ haberetur; quia ex post habito posset non sequi generatio: vel si sequeretur; quia non esset eadem numero, cum ea quæ præcedere potuit, nec erit eadem numero proles: quia in non entibus nulla est vnitas, vt nec entitas. Ita Sanchez nu. 5.

344. QVARTO loco, in versibus initio capituli memoratis ponitur verbum *solus*, indicans ad rectum vsum matrimonij requiri vt coniugale debitum coniugij petenti reddatur, iuxta illud Apostoli in priori ad Cor. cap. 7. Nolite fraudare inuicem. Sunt tamen aliquot causæ excusantes à peccato in ea re: de quibus dictum est in præced. cap. 39.

345. QVINTO loco, ponitur verbum *cohabitare*, quò significatur vnum coniugem si alterum deserat, peccare subtrahendo ei eam modicam vsus matrimonij, quam ex iustitia debet acceptare, nec obicem ei ponere. Sunt tamen aliquot casus in quibus coniugis potest coniugem deserere, quoad habitationem. Illi satis intelliguntur ex dictis in præcedenti cap. 40. & duobus sequentibus.

Subiungitur sexto verbum *loco*, indicans ad licitum vsum matrimonij requiri vt copula coniugalis extra locum sacrum habeatur: quoniam habita in loco sacro peccatum est mortale, nisi necessitas excuset. Qua de re iam egimus in præced. lib. 22. cap. 3. sectione 7.

346. SEPTIMO loco, ponitur verbum *Tempus*, indicans in recto vsu matrimonij, habendam esse rationem temporis. Circa quod dubitatur, An culpa sit vt copula coniugali eo die quo recipienda, aut iam recepta est sacrosancta Eucharistia. Quæ dubitatio iam iam dissoluimus in præced. lib. 29. nu. 117. Solutionis autè summa est, si debito sine, vt *causa prolis*, debitum coniugale petatur & reddatur, non esse culpam eodem die vti matrimonio, & ad Eucharistiam accedere: sed solummodo consilium esse ab hac tunc abstinere: ita vt relinquere possit iudicio coniugis: vt tunc communicet vel à communione abstineat iuxta spiritalem affectum quem in se senserit. Sin autem idem vsus vsurpetur tantum gratia delectationis carnalis, peccatum veniale committi accedendo ad Eucharistiam eodem die, nisi iusta causa excuset: vt in reddente excusat, quod debuerit satisfacere obligationi quam habuit debitum reddendi: & possunt excusare certæ circumstantiæ, quarum occursum talis indecentiæ macula abstergi censetur: Cuiusmodi circumstantiæ sunt ex communi doctorum consensu, prout num. 8. Sanchez testatur, tum magna solemnitas in qua decentissimum est Eucharistiam sumere: tum dies Iubilæi communionem exigentis vt acquiratur: tum specialis deuotio præparatioq; ad communionem: tum demum nota aliqua infamiæ contrahenda si communio omittatur.

346. Mouetur præterea dubitatio de tempore feriato: vtrum si dies sint festi, processionum aut ieiunij, licitus sit matrimonij vsus. Quæ de re varias sententias Sanchez refert in eod. lib. 9. disput. 12. eamq; sequitur vt probabilior, multis in eam citatis num. 5. qua asseritur esse tantum consilium talibus diebus à copula abstinere. Quia redditio debiti coniugalis non est de numero operum feruiliu diebus feriatis prohibitorum: neq; circumstantia temporis tanti momenti est, vt censeri debeat impedire solutionem debiti ex iustitia. Neque etiam possit in contrarium obijci, quod tales dies sint inflituti vt liberius Deo seruiatur orationiq; vacetur eique fini vsus matrimonij aduersari prout satis indicauit D. Paulus in priori ad Corinth. cap. 7. inquit: nolite fraudare inuicem nisi forte ad tempus, vt vacetis orationi. Id, inquam nihil obstat: quia finis præcepti non cadit sub præceptum ex D. Thoma 1. 2. quest. 86. art. 3. ad 2. Et ratio est quia sicut in medicina non dantur præcepta de sanitate, sed de medijs illius consequenda; ita nec in morali disciplina dantur præcepta de fine, sed de medijs in eum institutis. Quam communem opi-

341. Inter verba quibus sub initium capituli 43. diximus indicari requisita ad rectum matrimonij vsum, tertio loco ponitur *damnum*, indicans esse requisitam vitiationem damni. Cuius conditionis defectu peccatum mortale potest in ipso vsu matrimonij contingere. Primo cum inde periculum abortionis probabiliter timetur: quia contra charitatem est, quod velit quis delectari cum pernicie prolis. Ita D. Anton. 3. par. tit. 1. cap. 20. §. 4. Qui addit tale periculum videri adesse maxime circa principium conceptus, in quo matrix aliquando ob delectationem aperitur, & materia nondum perfecte coagulata effunditur. Itemq; in instante partu, in quo proles potest suffocari accessione seminis. Contingit præterea cum inde periculum est mortis, aut notabilis infirmitatis alterutrius coniugis. Vide antedicta in ca. 39. causa 12. Deniq; contingit cum etiam non sit periculum abortionis: est tamen aliquis alterius grauis detrimenti prolis, quale est lepræ alteriusve eiusmodi infectionis.

342. ID QUOD occasionem dat tractandi difficultatem, sit ne peccatum accedere ad vxorem mensuatam. Quam copiose tractat Sanchez lib. 9. disput. 21. Contenti erimus notare pro parte affirmante (in quam ille numer. 2. multos citat) adferri quod Leuitici 18. & 20. talis accessus numeretur inter peccata ob quæ delectæ sunt gentes in terra promissionis: atque ob illud nominatum, sicut & ob quædam alia flagitia, in eod. cap. 20. tam vir quam femina iubeantur occidi: quæ pœna grauissima, argumentum est sufficiens culpæ grauissimæ. Item quod Ezechiel 18. inter ea, quæ iustus seruare debet vt in sua iustitia conferuetur, ponatur: Et ad mulierem mensuatam non accesserit: vnde sequitur ad eam accedere peccatum esse mortale, vt pote quo iustitia iuli perditur. Ad eundem quod detrimentum graue ex tali accessu prouenire possit proli: vt quod leprosa aut cum alia infirmitate nascetur. Quæ quidè non ita vrgent quin pars negans, quæ mitior est, & pro qua Sanchez in seq. nu. 5. & 15. plures citat, teneri valeat: præsertim cum tunc quoque temporis in coniugibus vrgere possit necessitas euitandi fornicationem. Cuius rei gratia institutum esse matrimonium, Apostolus indicat in priori ad Corinth. cap. 7. cum ait: Propter fornicationem autem vnusquisq; suam vxorem habeat, & vnâquæq; suum virum habeat.

343. Ad auctoritates autem scripturæ responso est, quam datam ab Alfonso à Castro in lib. 1. de lege pœnali cap. vltimo Sanchez adfert in eadem disput. num. 10. præceptum datum in illis, fuisse tum ceremoniale, quatenus ob immunditiam & horrorem interuenientem, prohibebat ipsum accessum ad mensuatam: tum etiam iudiciale, quatenus imponebat pœnam mortis: ideoq; ipsum cessasse in lege Euangelica, sicut cætera veteris legis, illius generis. Quamquam tamen negandum non est, quin nunc quoq; is ipse accessus, tanquam de se inhonestus ac indecens, merito iudicetur peccatum veniale. si ex nulla iusta causa excusetur: imò & mortale, si fit cum affectu mortali: quem multiplicem excitare potest vehemens ætus libidinis. Cuiusmodi fuisse in gentibus quas Deus deiecit in conspectu filiorum Israel, probabiliter conijcitur ex grauiori-

nionem esse habet Couarr. ad cap. Alma mater, de sentent. excommunic. in 6. par. 1. §. 5. nu. 1.

347. Mouetur adhuc dubitatio, An vsus matrimonij sit licitus tempore furoris aut ebrietatis. De qua latius Sanchez in eodem lib. 9. disput. 23. Paucis autem dico, vsus matrimonij respectu agitati furoris & ebrii tanquam mentis impotem, sicut nullam habet rationem voluntariam, ita nec habere liciti vel illiciti. Respectu vero alterius coniugis compositis mente, licitum esse ex natura rei: quia matrimonium talium est verum: quo proles educari potest, si non ab utroque coniuge, saltem ab altero sanae mentis. Ita aliquot alijs citatis Sanchez nu. 7. Addens num. 10. mente sanum impotem non teneri ex natura rei debitum coniugale reddere, etiam inde sibi nullum imminet periculum: quia talis petitio non est magis actus humanus, quam si fieret a dormiente. Dicitur est ex natura rei: quia ex accidenti potest esse obligatio acquiescendi petenti: vt cum alioqui is expleturus est libidinem illicita feminis effusione.

348. Octauo loco proponitur verbum, *Tactus*, indicans in iudicio de rectitudine vsus matrimonij habendam esse rationem tactuum lubricorum inter coniuges. De illis igitur notandum est, si fiant ante copulam cum intentione pertinetiendi ad eam, nullum esse de se peccatum: si non fiant solius delectationis causa, & absque praedicta intentione, esse quidem peccatum, sed tantum veniale. Quod si fiant cum aliquo probabili periculo pollutionis, seu effusionis feminis extra vas, aut si quid eiusmodi intenderetur, peccatum esse mortale. Quae doctrinam ex Caetano & Syluestro Franciscus a Victor. De sacra nu. 274. tradens, addit omnium quoque bene sentientium eam esse opinionem. Videnda sunt antedicta lib. 22. cap. 3. sect. 2.

349. Nono loco ponitur verbum, *Sine crimine*, quo indicatur in vsu matrimonij cauendum esse illud ex quo rationem criminis inducit: vt ei contingere potest duobus modis. Prior est cum alter coniugum post contractum matrimonium intelligit impedimentum dirimens interuenisse in illo: tunc enim si certus sit de impedimento, debet omnino abstinere ab vsu matrimonij, non vero si leuiter tantum dubitet: quia tunc deponere debet dubium tanquam fundamento carere. Quod si dubitet probabiliter, sed non sit omnino certus, debet eundem reddere debitum coniugale, sed non potest exigere. Posterior modus est, cum post matrimonium oritur cogitatio spiritualis vel affinitas inter coniuges. Tunc autem illa oritur cum alter coniugum baptizat proprii filium, siue vt minister, siue vt patrinus: haec vero cum vnus coniugum committit adulterium cum consanguinea vel consanguineo alterius.

Qua posteriore ratione cum affinitas contingit, persona innocens iure suo exigendi debitum non priuatur, ex cap. penult. & vlt. De eo qui cognouit consanguineam vxoris suae. Persona vero nocens suo iure petenti priuatur. Est innocenti petenti id ipsum debitum, reddere teneatur. Priore ratione vero contingente distinguendum est. Nam si ob necessitatem tale factum contingat, nullum adfert impedimentum vsus matrimonij: vt nec si contingat ex errore vel ignorantia, ex cap. De cognat. spirit. Quod si proueniat ex malitia, persona innocens nullum impedimentum contrahit: argumento eiusdem cap. 2. Persona vero malitiose in eo versans, non potest quidem debitum exigere, tenetur tamen reddere. De his dictum est plenius in praecedenti cap. 39. parte posteriore.

350. Vltimo loco ponitur verbum, *ne spernitur votum*, indicans in vsu matrimonij cauendam esse voti violationem. Vbi obseruandum est votum perpetuae castitatis aut religionis, reddens illicitum matrimonij vsum, spectari posse tripliciter. Primo, vt praecedat matrimonium: secundo, vt illud sequitur quidem, sed praecedat consummationem, & tertio vt tam matrimonium quam consummationem sequitur. Atque dum praecedat, potest circa illud mortale peccatum committi quatuor modis. Primus est, quando matrimonium contrahitur cum intentione illud consummandi. Secundus, cum matrimonium consummatur, suntque actus qui in solis coniugibus mortali culpa vacat: etenim illud est voluntate: & istud, factum resiliere a voto, quod nemini licet sine propriae salutis dispendio, cap. Licet: in principio, De voto. Tertius est, quando mortua vxore non obseruatur tale votum: vt contingit

ducenti secundam vxorem ex cap. Placet, De conuersi. coniug. Quartus est, quando vxore adhuc viuente, ille qui votum, debitum exigit; hoc enim non potest, licet teneatur reddere si petatur ex cap. Quidam, eodem titulo. De quare late Sanchez lib. 9. disp. 7. Cum quo, alios citante, nota nefas esse coniugi, qui voto castitatis adstrictus est, alterum non adstrictum incitare ad id ipsum debitum petendum: nam id esset idem, ac illud petere. Neque ipsum excusabit, quod patitur graues tentationes carnis, & quod post primorum partum lapsum, censetur matrimonium institutum vt talibus molestijs subueniatur. Nam inde tantum sequitur illas censeri posse causam in voto dispensandi: non autem infringendi illud sine dispensatione. Nec enim matrimonium liberat ab obseruatione voti castitatis, quando ea esse potest sine alterius iniuria: vt potest quoad petitionem debiti: respectu cuius coniuges per matrimonium non desinunt sui iuris esse: neque in illa, vnus dependet ab altero: nisi quod petitione ipsa, illi subueniendum sit, si obseruetur exponi periculo incontinentiae, neque per naturalem verecundiam, qualis solet in sca esse femina, adduci posse ad petendum: tunc enim charitas vrget offerre se ad obtinendum ruinae illius.

Iam cum votum sequitur matrimonium & praecedat consummationem, peccatum mortale committitur ijdem modis (excepto primo) quibus committitur, quando praecedat matrimonium: nimirum matrimonium ipsum consummatione: non seruando votum eiusmodi post vxoris mortem, & exigendo debitum: sique votum sit solemne in religione approbata, dirimitur matrimonium, prout habitum est in praecedenti num. 123. & duobus sequentibus: non item si votum sit solemne per susceptionem sacri ordinis: non enim per illud dirimitur matrimonium non modo consummationem, sed nec ratum: habetur ex Extraug. Ioannis 22. De voto: vide dicta in praeced. numer. 37. Denique cum votum sequitur consummationem matrimonij, si factum sit de mutuo consensu coniugum, transgressio illius per vsum matrimonij, peccatum est mortale: si vero factum sit sine consensu alterius coniugis, ipsum potest ab eodem irritari: quatenus praedicta iuri quod acquisiuit per contractum matrimonij: sicut praedicta iurata quantum ad debiti redditionem. Quo fit, vt coniugum ipse votum de ea tanquam de re sita in eius potestate factum, valeat irritare.

An autem idem sit dicendum quoad debiti petitionem aliqua controuersia est. Sed videtur tenendum posse coniugem libere adstringere sed votum non petendi coniugale debitum. Ratio est, quod tale debitum petere, sit voluntatis: seu quid in arbitrio voluntatis positum: & non petere est per se rationis, de quo proinde vt de meliori bono, votum esse potest. Quanquam tale non videtur consulendum, quando matrimonium per illud redderetur alteri coniugi onerosum, vt maxime solet esse feminis ob naturalem verecundiam, per quam ipsis inuita experiuntur maximam repugnantiam in petendo. Vnde cum tale votum factum est, expedit ad eiusmodi incommodum vitandum, super illo dispensationem petere: quam Episcopus dare potest prout alijs citatis habet Nauarr. in Enchir. cap. 16. nu. 34.

Aduerte autem ex eodem in praeced. nu. 31. coniugem consentientem in votum alterius coniugis, quo se priuauit iure petendi debitum, manere in sua libertate petendi & reddendi debitum, quia per eum consensum non abdicauit se suo iure. Secus vero, si consenserit vt alter absolute voueret castitatem priuando se omni iure petendi & reddendi debitum: quia petere non posset, quod alter de ipsius consensu reddere non valet. Addit Nauarrus in eodem nu. 31. peccare reddentem debitum petenti, in cuius votum castitatis consenserit: non item si non consenserit. Ratio est, quod per illum consensum renunciarit suo iuri matrimoniali, apud ipsum alioqui per seueraturo, si non consenserit: quae omnia plenius declarata videri possunt apud Thomam Sanch. li. 9. disp. 37.

CAP. VLTIMUM.

De prole, qua est matrimonij effectus.

SUMMARIUM.

353. Cauendum est damnum prolis existentis in vxore; & edita in lucem, sustentanda est & educanda.

354. Respectu